

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferencz u. Nr. 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:

Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:

Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci

Telefon pentru oraș
comitat Nr. 266.

„Abateri, provenite din obiceiuri locale,
în săvârșirea diferitelor funcțiuni religioase și în administrarea sfintelor taine“.

Dizertațiune ținută la conferința pastorală a tr. Peștes în 6/19 octomvrie 1911.

de preotul: **Samuil Iacob.**

Onorată conferință!

„Casa mea este cetatea mea“ — zice cu mândrie englezul. Vom înțelege rostul acestor cuvinte, dacă știm, că țara lui este înzestrată cu astfel de legi, cari pe dânsul, în casa lui, îl scutesc de orice eventualități neplăcute. Dânsul în casa lui să află ca un stăpân tare și puternic. Dar mai vârtos vom pricepe rostul acestor vorbe, dacă știm, că casa lui este ca un templu sfânt, unde după truda zilnică a vieții, el și membrii familiei sale se adună, ca să deie laudă lui Dumnezeu, cetind anumite părți din *Sfânta Scriptură*.

Lordul cel bogat, diplomatul, scriitorul și omul cel sărac, toți sunt egali în fața acestui obicei nobil, manifestând prin aceasta deoparte un sentiment religios pronunțat, iar de altă parte făcând să se adeverească rostul vorbelor înțelepte ale reginei Victoria, care a zis: „*Secretul măririi Angliei este cuvântul lui Dumnezeu*“. Un astfel de popor, cu o alipire atât de mare către cuvântul lui Dumnezeu, cu'n obiceiul atât de împunător, cu adevărat poate să fie mare și trainic, cu mândrie poate să zică în fața lumii culte: »casa mea este cetatea mea«.

Făcând această constatare asupra poporului englez, să ne întoarcem privirile, Onorată Conferință, la poporul românesc, și să ne întrebăm: care este și a fost secretul trăinicieii lui? Neconștient, că a fost alipirea lui față de cuvântul lui Dumnezeu propovăduit prin sfânta biserică. Da, biserică a fost grăunțele de muștar sădit în pământ, din care a răsărit falnicul stejar, sub care s'a aflat scut și apărare poporului românesc, bătut de furtunile și vijeliile seculare.

Când dușmanii noștri căutau nimicirea noastră,

când cu lanțurile iobăgiei erau legați de glie, atunci unica nădejde și mângâiere ne-a fost biserică. Prin ea am fost și suntem, prin ea vom și fi, dacă sentimentul religios nu va slăbi și dacă credința ne va fi neclătită. Atunci fie dușmanii cât de mulți, fie patimile cât de mari, toți și toate se vor zdrobi de »piatra cea din capul unghiului«, care este Isus Hristos. Căci dânsul în biserică sa singur lucrează, vecinic în milocul ei este și prin rânduielile sfinte sale biserică ne chiamă zicându-ne: »vino și-mi urmează!«

Acestui glas plin de farmec urmând și poporul românesc nu numai că va trăi, ci pot, să zic cu poetul că: »în veci nu va peri«.

Onorată conferință!

Mi-am permis să fac această paralelă între poporul englez și poporul românesc, cu scopul, de a scoate în relief însemnătatea și folosul alipirii noastre cu credință către sfânta biserică și diferitele ei rânduieli, instituite de Isus Hristos și sfinții Apostoli și cuprinse în *cultul bisericeii noastre*.

După acestea voi trece la tractarea temei, cu a cărei elaborare am fost însărcinat.

* * *

Alipirea către biserică, în ultima analiză, înseamnă ținerea cu pietate și cu sfințenie la învățătura și la cultul ei. Credința și respectul față de biserică ne impune, în prima linie, să nu facem abateri în cult, fie acelea din neștiință sau din neglijență, fie din obiceiuri; căci prin aceasta se vatămă demnitatea și seriozitatea cultului. Cultul cuprinde în sine întreaga operă de răscumpărare a neamului omenesc. În el nu este nici o cântare sau funcțiune, care să nu-și aibă înțelesul evagelic, nici o formă care să nu-și aibă înțelesul simbolic și nici o rugăciune, care să nu-și aibă rostul și temelia în Sfânta Scriptură.

Se naște deci întrebarea, că oare nu se vatămă demnitatea genuină a cultului divin atunci, când diferitele funcțiuni religioase nu se săvârșesc întru toate conform ritului bisericeii, ci să amestecă cu anumite obiceiuri locale? Oare nu de îndoită greșală ne facem părtași noi, slujitorii la altarul Domnului, — atunci când obicei-

iurilor locale, introduse în săvârșirea diferitelor funcțiuni bisericești, le dăm înșămnatatea rînduieilor așezate de sfinții Apostoli și sfinții Părinți ai bisericei?

În cultul nostru avem azi multe abateri, rămase noauă moștenire dela înaintași, cari toate să bucură de numele: »abateri, izvorite din obiceiuri locale;« de fapt însă dacă le cercetăm prin prizma obiectivității vom afla, că în partea lor covârșitoare sunt sau urmarea *neștiinții* sau a *neglijenței*, sau apoi a zelului prea învăpăiat al cutărui organ, îndreptățit a săvârși funcțiuni religioase. Să fiu bine înțeles! Înaintea poporului nostru, cultul bisericei, cu diferitele sale funcțiuni a fost și este sfânt; ține la dânsul cu pietate, ca la o moștenire scumpă, față de care păstrează o venerațiune deosebită. Dacă înaintea poporului cultul bisericii nu eră conziderat de o moștenire scumpă, pe care trebuie să o fe-rească de orice influință esternă, atunci religiu-nea lui ar fi perit, ființa lui etnică s'ar fi nimit, căci naționalitatea poporului român este strâns legată și nedespărțită de religiu-nea noastră.

Acestea ar fi *considerațiunile mele principiale* cu privire la abaterile introduse în cult și cari în general sunt inadmisibile și respective ar trebui delăturate.

În celea următoare voi înșiră câteva abateri de acestea, în special, începând cu *laudele ca-nonice*:

Este știut, că în multe comune nu se face vecernia, ci sau o cetetește preotul acasă — aceasta pentru liniștea conștiinții sale — sau nu se face de loc. În amândouă cazurile este o abateri neiertată, introdusă din *neglijența* preoților, cari pe alocurea a devenit obicei statornic. În unele locuri, unde să ține vecernia, sau preotul o săvârșește fără felon, dând însuși prin aceasta anză la nașterea unui obicei, care mai târziu poate să devină păgubitor pentru religiozitatea păstorilor săi.

Tipicul bisericei noastre prescrie, că la praznice mari să se facă vecernia cea mare *cu litia*. În mai multe locuri însă preotul lasă litia pentru ziua praznicului, când apoi o săvârșește înaintea utreniei.

Săvârșirea litiei în modul acesta este o abateri provenită din forța împrejurărilor locale, căci preotul la vecernie, neavând la dispoziție materialul trebuincios prescriș, să vede necesitat să o săvârșească dimineața la utrenie, când are la dispoziție prescura, unt de lemn, vin și celelalte. devărat, că aceasta este o abateri din obicei, dar la utrenie preotul, pe lângă materialul trebuincios, are și ascultători care văd slujba cea frumoasă a litiei, și aud rugăciunea de binecuvântare a pânei, vinului și untului de lemn.

Astfel sufletul lui este liniștit și inima lui este cuprinsă de o emoție vie, care are o putere edificatoare și asupra sa, ca și asupra credincioșilor.

O abateri permisă este că și utrenia o săvârșesc unii preoți într'un mod superficial, întrând numai pela jumătatea serviciului, și servindu-o fără felon. În unele locuri utrenia nu să săvârșește conform prescrișelor tipicale, nu i-se face otpustul, ci după terminarea Doxologiei, preotul imediat începe liturgia.

În alte locuri la utrenie e abaterea, că Doxologia nu o începe cântărețul, ci preotul din altar, apoi deschide ușile împărătești și cădește în altar și'n naiul bisericei. — Această, abateri la prima vedere pare nevinovată, — fiind răsărită numai din dorul de a escelă al cutărui preot, — poporul e obicinuit cu dânsa și preotul de azi se vede meritat a o practică. Cu toate acestea însă e cam periculoasă, după cum sunt toate abaterile, căci dacă va merge un alt preot într'o comună, unde utrenia nu se face conform tipicului, ci conform obiceiului, și acela va săvârși-o după rînduială, cu tot sufletul și cu toată inima, este espus a ajunge obiect de critică al poporenilor și a fi socotit de cătră ascultători de un preot, care nu-și pricepe direcțioria, fiind-că nu a servit așa după cum ei știu și cred, că e corect.

Cultul bisericei noastre cu diferitele lui rînduieii este splendid întocmit; îndeplinit așa cum e prescriș, este solemn și măreț și n'are lipsă de vre-o solemnitate artificială, adausă adeseori nu în vederea pietății, ci a rivalității dintre slujitorii altarului.

La săvârșirea proscomodiei încă se fac abateri, unele din iperzel, altele din superficialitate în serviciu. Abateri este, că preotul pe lângă că scoate părțile prescrișe din cele 5 pâni dela locul sigilat cu »Nica«, în urma unui zel de condamnat, mai ia încă o parteică din fiecare prescura, adusă ca prinos la biserică, așa că dacă vor fi de ex. 100 de prescuri, el mai scoate încă o sută de părțile — pentru cei cari au adus prescura.

În unele locuri să săvârșește abaterea, că părțile prescrișe nu să scot din locul pristornicat, ci din afară de el.

În alte părți există abaterea, că atunci, când preotul începe proscomodia, vinul și apa este dejă amestecată într'un păhar, așa că la cuvintele: »Și unul din ostași cu sulița coasta Lui au înpus și îndată a eștit sânge și apă«, preotul toarnă amestecătura gaia în potir.

Aceste abateri la proscomodie poartă timbrul falzității și al înșelăciunii, pentru că stau în vădită contrazicere cu prescrișele tipiconale

și liturgice. Slujba proscomodiei împreună cu actul prefacerii din sfânta liturgie sunt momentele cele mai însemnate din întreaga ierurgie; espunându-le obiceiurilor, am spus întreg edificiul sfintei liturgii, căci o proscomodie pregătită falz, prin abateri, sau superficial, nu poate să fie numită act sfânt. Sau cum poate un preot să ceară darul și binecuvântarea lui Dumnezeu asupra unui act falz? Unde este demnitatea și seriozitatea, dar mai vărtos simțul de pietate al preotului? Iar mai presus de toate unde este răspunderea cea grea, ce o are pentru exercitarea funcțiunii sale?

Voi răspunde hotătit și fără șovăire — Onorată Conferință — că acei preoți, cari practizează astfel de abateri, au jurat fals credința Sionului, și le lipsește vocațiunea și simțul de datorință. Pentru ei misiunea preotească, ca parte ideală, e o sarcină, iar ca parte materială un comerț bun și poate numai de dragul părții materiale s'au înrolat sub steagul preoției.

Ar trebui stărpite toate aceste abateri, căci multe din ele deadreptul persiflează momentele cardinale din slujba proscomodiei și a sfintei liturgii.

Și acum să trecem la abaterile referitoare la *administrarea sfintelor taine*:

Mai mulți preoți săvârșesc, taina *botezului* cu abaterea, că botează sau la casa preotului, sau la casa părinților nou născutului. — Corect e numai în biserică.

Adevărat, că biserica, în cazuri excepționale, admite săvârșirea tainei și afară de zidirile ei, dar aceasta nu învoalvă în sine generalizarea unor cazuri excepționale și prefacerea lor în obiceiuri, cari apoi detrag foarte mult din înșămătatea și sfințianța tainei.

O altă abatere la săvârșirea acestei taine este, că cufundarea de 3 ori în apa nu se face; acesta însă este un fel de uz introdus pe nesimțite și prin generalizarea lui este oarecum tacite admis și de biserică.

Săvârșirea corectă a tainei botezului este de o înșămătate deosebită și din punct de vedere pastoral, cu deosebire acum, când spiritul antireligios, al timpului și diferitele secte pândesc toate smintelele noastre, ca apoi uzând de ele să lovească în noi, ca păstori sufletești, și'n religiunea noastră străbună. Prin abateri în săvârșirea tainelor ne dăm legați în mâinile sectarilor, căci abaterea degradează taina la un fel de serviciu, supus schimbărilor și plăcerile preotului și prin aceasta deschidem porțile Sionului să intre în el lupii cei răpitori de suflete. *Înbisericirea* nou botezatului, la 40 de zile după naștere, se face în unele locuri cu abaterea, că părinții respective maica pruncului nu-l duce la biserică,

ci la casa preotului; acolo se îmbisericește și este închinat la icoane. Unde se practizează astfel, acolo domnește superficialitatea și lipsește credința în această rânduială a bisericii noastre.

La taina *mărturisirii* este abaterea aproape generală, că se dau bani duhovnicului, pentru săvârșirea ei. Câți? Indiferent! Credința poporului e, că mărturisirea lui numai așa va fi primită, dacă va fi plătită.

Abatere mai e la administrarea acestei taine, că nu se ține seamă de așa numitul »canon«. În cele mai multe locuri din acest act al tainei se face un fel de speculă, care nu intenționează atât mângăierea sufletului celui mărturisit, cât mai vărtos, ca prin împlinirea canonului, deoparte să se provază biserica cu cele de lipsă, iar de altă parte să aducă ceva și preotului.

Să mă justific! Cu ce drept dă preotul canon cutărui credincios să facă un »sărindar« sau »sărăcustă?« Sărindarul e o slujbă de pietate pentru cei morți, pe care creștinul are să o facă din voie bună și cu inima curată, și nu silit prin »canon«. Sau pentru-ce dă canon un punct de tămăie, sau lumini pentru iertarea păcatelor?

Acestea abateri formează o armă puternică în mâna sectarilor, pe care o și folosesc în contra bisericii noastre; cași abaterea de a se da creștinului »canon« să plătească o sumă anumită pentru biserică.

Aceasta încă e periculoasă și contrară spiritului bisericii ortodoxe, fiind un fel de urmă a practicei din biserică apuseană cu »îndulgențele papale«. Și precum biserica apuseană a plătit scump această practică greșită, să avem grije deosebită, că nucumva, în urma acestei abateri, să urmeze »perirea ta, din tine Israile«.

Este drept, că azi canoanele înșirate în Euchologiu (Molitvelnic) în mare parte nu se pot aplică, dar aceasta încă nu ne îndreptățește să le abandonăm, ci unde și cari să pot să se aplice și să nu fim superficiali în administrarea acestei taine.

La taina *mirului* e abaterea că în caz de necesitate se administreează înmulțit cu oleu și încă ne sfințit.

La taina *cununiei* e abaterea, că în unele locuri nupturienții sunt »jurați« de preot; sau în loc de jurământ fac un fel de promisiune cu crucea în mână și cu cealaltă pe sfânta evanghelie. În unele locuri pe lângă vin li-se mai dă și pâne, sau numai pâne; în unele comune nu să pun pe capetele nupturienților cununile. Abatere și greșală e când trebuind să se facă slujba cununiei respective a căsătoriei a doaua, se face tot cea dintâi, sau când taina cununiei

se săvârșește în mod clandestin (cununia de noapte. S'ar putea numi aceasta abatere un abuz, dar cu acelaș drept se pot numi toate abaterile „abuzuri“.

Logodna, ca partea întâi a tainei cununiei în multe locuși se face abaterea, că sau nu se face de loc, sau se săvârșește în casa preotului, sau în casa nupturienților. În unele locuri să săvârșește în naia bisericeii, de fapt însă trebuie făcută înaintea ușilor împărătești. Abatere mai este la taina cununiei, că nu să fac prescisele trei încunjurări în jurul tetrapodului

Se poate deci constată că în diferite locuri tainele se săvârșesc în diferite forme, cu diferite abateri, cari contribuie ca administrarea lor să nu fie *uniformă* și astfel să strică rânduiala slujbelor noastre dumnezeiești. Cu abateri provenite din obicei local amintesc una:

Biserica noastră are o anumită rânduială pentru slujba, ce să face din timp în timp în casele creștinilor și care se numește »sfeștanie«. Decât-că în unele locuri această slujbă se face cu o însemnată abatere, care constă din aceea, că preotul după ce a terminat slujba sfințirii apei mici, iese cu toți căsenii afară și'n cele patru colțuri ale case ceteste vatra evanghelii, și după fiecare evangelia pune într'un loc gătit anume: grâu curat, piperiu, busuioc, tămâie și un ban tăiat în patru părți sau în unele locuri un ban întreg. Așa să urmează în toate cele patru colțuri ale casei. Grăul îl pune pentru înmulțirea pâinei, piperiul pentru agerime și sănătate, busuiocul pentru adorarea lui Isus Hristos, tămâia pentru alungarea duhurilor necurate și banul pentru sporirea averii. Aceasta este abatere, care pare a avea și un fond moralizator și care nu vatămă demnitatea slujbei, decât că interpretarea ei nu consună cu cea bisericească și are un fel de *sâmbure superstițios*.

La slujba *înmormântării* încă întimpinăm abateri și multe din ele, în mod tacit, par a fi admise și de biserică. Astfel sunt: Abaterea, că prohodul se face întreg, la casa mortului, sau că pe drum se cetesc 12 evanghelii, sau că înaintea prohodului să fac așa numiți »stâlpi«, sau că la slujba lui Lazar la groapă, când să ceteste evanghelia să clopotește 12 ori — ceea-ce oricum s'ar esplică — este o greșală, căci nu să poate identifica moartea unui om, cu slujba învierii Domnului Isus Hristos.

Abatere e când deslegarea mortului să face la groapă, sau când mortul se stropește cu apă după-ce coșciugul a fost pus dejă în mormânt. — Astfel de abateri mai mici sunt multe, dar abstau de ale enumeră aici pe toate.

Onorată conferință! Aș fi terminat cu elaboratul meu, dar ca să fim barem în parte complet,

țân să mai amintesc abaterile, ce se practică cu așa numita »*Pravila*«. Această abatere este un fel comerț cu diferitele funcțiuni religioase, care propagă superstițiunea în mijlocul poporului, pe cari noi avem datoria să-l luminăm și să-l conducem la calea cea dreaptă, iar nu prin abateri ca aceasta, să uzăm de întunecimea lui spirituală.

Abatere mai este când preotul nu este pregătit destul de demn pentru săvârșirea sfintei liturgii, și nu e împacat cu lumea; sau când în biserică în cursul funcțiunilor religioase se tolerează sgomotul, sau altfel de conturbări ale serviciului.

Abatere este, când în biserică se folosesc cărți, cari nu au aprobare canonică. Abatere e, când unele zile de peste an se prăznuiesc ca sărbători ale bisericeii, de fapt însă sunt impuse de obiceiul poporal așa: »Foca«, »Precup«, Joile între Paști și Rusalii, și în fine ca abatere esențială s'ar putea numi *lipsa de predică* în biserică și *lipsa cantorilor calificați* și acestea cu atât mai vârtos, cu cât solemnitatea și măreția cultului bisericeii noastre în mare parte tărăna dela cântările frumos și cu pietate esecutate.

Onorată conferință.

Făcând o reprivire asupra abaterilor înșirate în tractatul meu vom constata, că diferite obiceiuri în diferite locuri, au produs diferite abateri, cari ating și conturbă *stabilitatea și un iformitatea cultului bisericesc*. Ele schimbă cu totul forma, esența și caracterul diferitelor funcțiuni religioase. Urmând acestor abateri, perdem lupta, pentru care suntem trimiși, nimicim planul cel bine chibzuit instituit de Marele Preot, Mântuitorul nostru Isus Hristos și învățaceii săi s. apostoli, cari prin darul Duhului Sfânt și prin punerea mânilor este depus în mâinile noastre și pe care întreg și nevătămat trebuie să-l lăsăm urmașilor nostri. Astfel făcând, cu fruntea senină vom putea sta înaintea Judecătorului Suprem pentru a da seamă »ca săvârșitori ai darului lui Dzeu« de o parte, iar de alta cu mândrie vom putea zice, că'n lume lumina ortodoxiei am răspândit-o, turma noastră credincioasă am condus-o și am conservat-o în tradiția cea scumpă, moștenită dela străbunii noștri: de a fi cu alipirea cătră biserica ortodoxă, care și-a apărat »*limba, legea și moșia*«.

La Librăria Diecezană din Arad se află de vânzare: **Propise (Corecte) de examen** à Cor. 1-20 fil. suta bucăți plus porto postal — 30 fileri.

Consistor plenar.

Marti în 8/21 maiu s'a ținut prima ședință plenară după sesiunea sinodului eparhial de ăstimp sub prezidiul P. S. Sale D-lui Episcop diecezan Ioan I Papp, au fost de față asesorii: Augustin Hamsea, Roman Ciorogariu, Cornel Lazar, Aurel Petrovici, dr. Nestor Oprean, Mihaiu Lucața, Vasile Beleş, Sava Raicu, Gheorghe Purcariu, Valeriu Magdu, dr. Teodor Botiș, Cornel Ursuțiu, Nicolae Crășmariu, Demetriu Muscan, Iosif Moldovan, Adam Groza, Gherasim Serb (ref.), dr. Gheorghe Ciuhandu, Florian Roxin, Traian Vățian, Mihai Păcățian, Emanuil Ungurianu, Petru Ionaș, Fabrițiu Manoilă și secretarul consistorial Vasilie Goldiș.

Prea Sfinția Sa a deschis ședința cu cuvinte de recunoștință față de Ex. Sa arhiepiscopul și metropolitul nostru Ioan Mețian fost episcop al Aradului, care în ziua ceia a intrat în al 85-lea an al etății sale la ce consistorul își exprimă sentimentele sale de devotament față de capul metropoliei prin următoarea depeșă:

„Excelenței Sale Domnului Mitropolit *Ioan Mețianu Sibiu*.”

Consistorul diecezan din Arad întrunit în ședință plenară, Te felicită cu toată căldura la intrarea în anul 85 al etății urându-ți încă mulți ani de viață spre bucuria și înaintarea bisericii.

Episcopul Ioan“.

Urmează apoi jurământul oficial al asesorialor noi dr. Teodor Botiș, Mihaiu Păcățian, Valeriu Magdu, Adam Groza, Florian Roxin, dr. Nestor Oprean și Petru Ionaș.

Se iau la cunoștință concluzele sinodului eparhial din sesiunea anului curent și se relege la senatele competente pentru relegare.

Se incredințează hiroul consistorial, ca la timpul său să iee dispozițiile regulamentare pentru alegerea unui deputat sinodal din cler în cercul *Vinga*, devenit vacant prin abdicerea dela acest mandat a părintelui arhimandrit *Augustin Hamsea*, care și-a ținut mandatul primit în cercul *Birchiș*, apoi a unui deputat sinodal mirean în cercul *Chisătau* devenit vacant prin reprezentarea la sinod a deputatului ales dr. *Ioan Șepetan*.

Se înaintează memorandele preoțimei pentru ameliorarea sorții la măritul congres național bisericesc la a cărui competență a avizat afacerea sinodul eparhial. Asemenea s'a purces și cu afacerea ajutorului de stat al consistorului din Arad și Oradea-mare.

S'a luat dispoziții pentru executarea concluzului sinodal nr. 78 în chestia noilor contribuiri.

S'au prezentat planurile de zidire a școalei de fete cu internat pe cari consistorul le-a luat la cunoștință astfel a ajuns la realizarea mult așteptată zidire a școalei de fete.

Omagiu memoriei mecenatului Nicolae Jiga.

Cetitorii acestui organ de publicitate cunosc discursul comemorativ al părintelui Gheorghe Tulbure, asesor-referent consistorial în Oradea-mare, asupra vieții și faptelor mecenatului Nicolae Jiga.

Discursul a fost rostit cu prilejul împlinirii unui jumătate de veac dela înființarea fundației și inter-

natului „Jiga“ din Oradea-mare, unde s'a adăpostit nenumărați elevi români, cari urmau studiile la liceul maghiar și academia de drept de acolo. A avea un oaz de hodină, de mângâiere în o mare de străini e la tot cazul, o rară binefacere. Jiga, omul cu învățatură puțină, în schimb cu o inimă mare, înțelegătoare de atâtea nevoi ale vieții noastre, a știut încotro să-și îndrepte privirea, ca să facă înbunătățire poporului românesc din acestea plajuri necultivate.

Discursul frumos de o convingere clară a fost scos acum în o elegantă broșură de 38 fețe.

Recetind pagină de pagină aceasta broșură, vedem înaintea noastră una dintre multele tipuri luminoase și iubitoare de jertfă, de care a fost Bihorul învrednicit în trecutul său. Ne apărât, că acolo, unde sentimentul religios este în floare, nu lipsesc nici inimile iubitoare de jertfă. Și dacă Românii din Bihor n-au avut parte de alt noroc și altă soartă, care să-i scape de mizeria ucigătoare, de haosul atâtor neorientări atât pe terenul cultural, cât și pe cel economic, în schimb din când în când au avut bărbați generoși, cari au căutat să înlesnească calea spre o îndrumare mai sănătoasă a tineretului român, resfirat pe la felurite școli înalte. Un Gozsdu, Jiga, Gavriil Faur, D. Negrean, N. Cristea, Zaharie Mihoc, Teodor Oancea, dr. Gheorghe Popa, Gheorghe Lazar și alți nenumărați, au fost călăuziți de acest nobil gând.

Și partea covârșitoare a cărturărimei noastre acestor binefăcători are se mulțumească puțința de a fi străbătut din șirul mucenicilor pământului în șirul conducătorilor poporului românesc. Părintele Gheorghe Tulbure a făcut o faptă frumoasă, când luând conducerea internatului „Jigaian“, în programul de activitate ce și-a propus să-l desvoalte acolo, s'a hotărât să scrie și biografia și viața Românilor Bihoreni; care poate servi ca cel mai perfect model de creștin convins și român neînfrânt. Căci a fost cu adevărat o podoabă a vieții românești de aici.

Acestea virtuți rari se deslușesc limpede din broșura sus amintită, adusă ca un omagiu memoriei mecenatului Jiga.

Se știe că Jiga a fost un mare binefăcător, dar nu s'a aflat nimeni dintre atâți fii crescuți din mila lui, să-și fi adus aminte de binefăcătorul lor *necunoscut*, turnându-i în cuvinte netrecătoare, viața frumoasă și bogată în fapte creștinești. Iată de ce îi suntem acum mulțumitori părintelui Tulbure, că ne-a făcut să gustăm o viață trăită în belșug de cele mai frumoase fapte creștinești.

*

Cetesc acum protocoalele sinodului eparhial din Arad. La ședința a V-a se poate vede raportul consistoarelor asupra fondurilor și fundațiilor ce le administrează. E acolo un pomelnic bogat de bărbați cari toată agoniseala vieții lor au lăsat-o bisericii și neamului. Dar afară de fundațiunile, din care vorbesc numai cifrele, despre viața lor nu se știe nimic deosebit. Ea e ascunsă sub vălul trecutului. Și n-ar fi păcat dacă chiar din îndrumarea autorităților noastre bisericești să se alcătuiască biografiile tuturor mecenatilor nostri, ilustrându-le cu fotografiile lor, ca astfel pe de-o parte, să întărim credința și dragostea față de biserică și neam a tinerimei studioase și a credincioșilor iar pe de alta, ca să se adeverească cu câtă sfințenie și cucernicie ținem noi la penanții nemuritori ai vieții noastre creștinești.

Senin.

Apel*)

În anul trecut — 1911 — Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecezan Dr. E. Miron Cristea, condus de cuvintele Mântuitorului „Păstorul cel bun sufletul și-l pune pentru turma sa“, a cercetat toate cele 49 comune bisericesti — parohii și filii — din protopresbiteratul Făgetului.

În decursul acestei călătorii, în duminica din 10 iulie 1911, Prea Sântia Sa Domnul Episcop a descins la izvorul așa numit „Balta caldă“ în hotarul comunei Românești, și acolo, în mijlocul a mai multor mii de credincioși a slujit cu mare asistență de preoți sfânta liturgie și a sfințit izvorul, a eării apă minerală și până acuma atrăgea pe mulți oameni și mai ales bolnavi pentru tămăduirea boalelor lor trupești. Momentele neuitate, ce le-a petrecut la acest loc poporul împreună cu arhiereul său, au stârnit multă însuflețire în sufletul imensei masse. La dorința poporului exprimată prin subsemnatul protopresbiter tractual, Prea Sântia Sa a permis a se numi izvorul acesta de-acum înainte „Izvorul Miron“.

Condus de marele adevăr că: credința este fundamentul tuturor virtuților, și că numai poporul cu frica lui Dumnezeu devine puternic stâlp al societății, neamului și a patriei, cu permisiunea Prea Sântiei Sale Domnului Episcop diecezan — am hotărât, ca să eternizăm momentul acesta rar, ba chiar unic în viața noastră bisericească din Ungaria, când un arhiereu român afară pe câmp în mijlocul a mai multor mii de fii sufletesti, prin rugăciuni și sfaturi adevărat părintești sădește în inimile însățate, credința, dragostea și nădejdea creștinească, prin ridicarea la acest izvor a unei sfinte mănăstiri. Aceasta o reclamă numărul mare de creștini, cari în continu și din toate părțile pelegrinează acum la acel izvor. Desvoltarea acestui izvor într'un frumos loc de pelegrinare ar abate mult poporul nostru din aceste părți dela uzul periculos de-a cerceta mănăstiri străine, cum e d. e. și Maria Radna din apropiere.

Din colecta de până acuma de peste 3000 coroane, incuse dela pioși donatori și mai ales dela credincioșii din comunele tractului Făget, am adunat în parte materialul necesar, așa ca la ziua „S. Proroc Ilie“ a. c. dorim să punem peatra fundamentală; iar în anul viitor 1913 tot la ziua aceasta, cu ajutorul lui Dumnezeu și a obștei creștinești dorim să săvârșim sfințirea acestui lăcaș dumnezeesc.

În lipsa mijloacelor materiale necesare la terminarea și înzestrarea cu cele trebuincioase a sfintei mănăstiri, îndrăznesc a apela la sântul de jertfă a obștei românești, rugând pe tot românul de bine se contribue după putință și indemnul inimei pentru realizarea rădicării acestui sfânt lăcaș, ca așa zidită și dată destinațiunii sale aceasta sfântă mănăstire, să devină lăcașul de edificare sufletească și întărire în credința strămoșească, iar „Izvorul Miron“ dar de tămăduire a multor mii de credincioși, cari cu credință și cu dragoste creștinească se vor apropia de acest loc.

Făget (Facsád) în 19 aprilie 1912.

Sebastian Olariu
protopresbiter.

*) Pioasele dăruiri să se trimită la adresa părintelui protopresbiter Sebastian Olariu în Făget (Facsád). Redacția.

CRONICA.

Alegere de preot. Duminica trecută în 19 mai st. n. a fost alegerea de preot în Banat-Comloș în parohia devenită vacantă prin alegerea de protopresbiter a dlui Mihai Păcățianu. A fost ales cu mare însuflețire d. Dr. Dimitrie Cioroian absolvent al facultății teologice din Cernăuț și ascultător al facultății filozofice din Viena.

Premiu pentru un cântec al studenției. Trebuie să ne bucurăm, când vedem, că bărbați distinși se interesează de studențimea noastră pe care se razemă viitorul neamului. Un astfel de bărbat e și D-l Ovidiu Densușianu profesor universitar în București și președintele comisiunii examenelor de capacitate la limba română. Dl Densușianu, cu ocaziunea banchetului, ce s'a dat în onoarea acestei comisiuni, a făcut propunerea, să se publice un premiu pentru un cântec al studenției române și pentru cea mai bună compoziție acestui cântec. Dlui a premers cu sumă de 100 lei, punând bază unui fond pentru împărțit premii. Această idee salutară a fost bine primită de toți domni prezenți, cari cu însuflețire au contribuit în acest scop. Se va forma o comisiune din oameni competenți, care va hotărî condițiunile și termenul concursului și se va îngriji pentru sporirea fondului. Deie Dumnezeu, ca această idee să afe răsunet în cât mai multe inimi prietene studenției noastre.

Mulțumită publică. De sărbătorile paștilor foștii urbarialiști din Hârsăști au dăruit sfintei biserici de acolo un clopot în preț de 305 coroane. Pe clopot stă scris: „Inalțăte peste ceriuri Dumnezeule și peste tot pământul slava ta“ Ps. 56, 14. Anul 1912. „Dăruit de foștii urbarialiști din Hârsăști sfintei biserici do acolo“; iar jos: Frideric Hönig Arad. Tot foștii urbarialiști au pus înainte de aceasta cu vre-o 4—5 ani temelie unui fond pentru susținerea în stare bună a bisericii și respective zidirea unei biserici nouă, care fond azi atinge suma de 1110 coroane. De alcum parohia Hârsăști (din tractul Vașcoului) e doară cea mai mică și mai săracă parohie. Abia are 56 de căși cu 350 de suflete; iar afară de modesta bisericuță de lemn, zidită de preotul Todor Popa din Șeghiște în anul 1803, și de cimiteriul și „vatra bisericii“, dăruite de locuitorul de odinioară din Hârsăști Georgie Bogdan precum și de modestul capital bisericesc de 770 cor. nu are nici un fel de avere. Chiar și modestul salariu de 2 coroane de numărul de casă pentru preot și 40 fileri de numărul de casă pentru „diac“, de multe ori îl solvesc foștii urbarialiști, cărora, pentru dragostea lor față de biserică, le aduce și pe aceasta cale sincere mulțamiri. Comitetul parohial.

Cronică bibliografică.

A apărut revista literară, artistică și politică: „Lucafărul“ Nr. 19, 1912 cu următorul cuprins bogat și variat: Octav. Minar: Alexandri și Eminescu. St. O. Iosif: Strofe. Într'o seară de bal (poezii). O. G. Tăcere ta (poezie). I. Dragoslav: La moșu Constantin. Catullus: Ca doi străini (poezie). I. Agărbiceanu: Povestea unei vieți (roman). Cronici: A. E.: Cântecelul lui St. Iosif. **: Cooperativele sătești. Insemnări:

Domenico Chirlandaio. Amorțeală. Vlaicu în străinătate. Cine-i „Gazeta“ care moralizează? Din lumea nouă. O întrebare. — Bibliografie. Ilustrațiuni: Domenico Ghirlandie: Portretul Giovannei Tornabuoni.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii III-a învățătoresți din **Boroșineu**, se escrie concurs, cu termen de **30 zile**, dela publicarea primă în foaia „Biserica și Școala“.

Venitele sunt: 1000 cor. salar fundamental; 12 cor. pentru scripturistică; 12 cor. pentru conferințele tractuale și 20 cor. pentru adunarea generală și 160 cor. ca relut de cvartir.

Cvivevenalele parohia nu le asigură dela sine.

Alesul va fi îndatorat a instrui elevii din clasa designată de comitetul parohial, precum și elevii de repetiție, la rândul său, apoi va avea se instrueze elevii săi în cântările bisericesti și să-i conducă la s. biserică la serviciile divine, având a ține însuși și strana regulat.

Recuresele ajustate cu toate adnexele recerute și adresate comitetului par. din Boroșineu, să vor nainta Oficiului ppesc gr. or. rom. din Boroșjenő (Boroșineu) în termenul de sus, în care termen reflectanții sunt poftiți a se prezenta în careva duminică sau sârbătoare în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Boroșineu, din ședința comitetului par. ținută la 6/19 maiu 1912.

Dr. Teodor Burdan
președintele comit. par.

Vasilie Augustin
notarul com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* ppresbiter insp. școl.
—□— 1—3

Pe baza autorizării Ven. Conzistor diecezan de sub Nrii 2252/1912 pentru îndeplinirea parohiei din **Lupești** devenită vacantă prin moartea fostului preot Parteniu Turcu, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. O sesiune întreagă de pământ la deal. 2. Birul și stolele legale. Eventuala întregire a dotațiunii dela stat.

Alesul va avea să supoarte toate dările publice după venitul parohial și să catehize elevii școalei confesionale și pe cei ai școalei streine, ce eventual s'ar înființa în comună.

Parohia este de **clasa a II-a**, dar în lipsă de recurenți de această clasă se admit și recurenți cu clasificatiune de cl. a III-a.

Recurenții sunt poftiți, ca recursele lor ajustate conform regulamentului în vigoare și adresate comitetului parohial din Lupești, să le susțearnă în termenul concursual oficiului protopopesc din Maria-radna, iar dâșii să se prezinte — cu stricta observare a dispozițiunilor regulamentare — în sfta biserică din Lupești spre a se arăta poporului.

Dat în ședința comitetului parohial din Lupești dela 4/17 Aprilie 1912.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protoprezbiter.
—□— 2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala confesionala rom. gr. or. din **Birchiș**, cu clasele superioare III - VI se publică concurs cu termen de recurgere **30 de zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“ pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar fundamental în bani 1000 cor.
2. Locuință în natură cu grădină de legume de 1/4 jughere.

3. Pentru scripturistică 10 cor.

4. Pentru conferință 10 cor. Aceasta sumă o căpătă numai dacă participă la conferință. ceia ce are se dovedească cu act dela presidiul conferinței.

5. Dela înmormântări în parohia I de ori ce categorie și în ori ce formă se săvârșește unde va fi poftit 1 cor.

6. Dela parastas din parohia I unde este poftit 40 fileri.

Cvivevenalele se vor cere dela stat.

De curățirea locuinței învățătorului pe din lăuntru și a curții (ocol) se va îngriji alegândul învățător.

Alegândul învățător conf. § 13 din Reg. pentru organizarea învățământului va avea să provadă cantoratul în strana dreaptă și afară de sfta biserică la toate ceremoniile obveninde, se instrueze elevii școlari în cântările bisericesti, se conducă elevii în dumineci și sârbători la sfta biserică cu care se cânte cântările ceremoniale, susținând usul cu îmbrăcarea unor elevi la sfta liturgie și să țină prelegeri cu elevii de repetiție din parohia I, toate acestea fără alta remunerație.

Acei recurenți cari v'or produce atestat despre desteritatea de a instrui și conduce cor vor fi preferiți.

Recurenții sunt poftiți ca recursele ajustate conform Regul. pentru organizarea învățământului, adresate comitetului parohial din Birchiș, se le subștearnă în termenul concursual la oficiul protopresbiteral din Lipova (Lippa) să se prezinte sub durata concursului în vre-o duminică ori sârbătoare la utrenie în sfta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Birchiș la 25 aprilie (8 maiu) 1912.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopopul tractual *Fabriciu Manuilă* inspector școlar.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător la școala a III-a confesionala gr. or. rom. din **Lipova** se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental în bani 1000 cor. 2. Locuință liberă în edificiul școalei. 3. 1/4 jugher grădină spre folosință. 4. Pentru scripturistică 20 cor. 5. Pentru conferință învățătorescă 20 cor. 6. Venite stolare.

Pentru încălzirea și curățirea salei de învățământ va îngriji comuna bisericască; curățirea locuințelor învățătoresți cade în sarcina învățătorului.

Alesul e îndatorat se prestea serviciile cantonale în și afară de biserică având a conduce strana și a instrui elevii în cântările bisericesti și a-i conduce regulat la slujba dumnezească; cei ce dovedesc că se pricep la instruire și conducere de cor vor fi preferiți.

Reflectanții au să-și aștearnă în termen legal concursulele ajustate cu documentele prescise, adresate comitetului parohial din Lipova la P. On. Oficiu pro-

topresbiteral în Lipova (Lippa) și să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial gr. or. rom. ținută în Lipova la 15/28 aprilie 1912.

Dr. Alexandru Marta
președ. com. par.

Iuliu Onu
not. com. par.

Cu consenzul protoprezbiterului *Fabriciu Manuila*
inșpector de școale.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal cu drept de succesiune pe lângă parohul Demetriu Muscan din **Nădab**, sistemizat prin rezoluțiunea Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 2189/912, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Venitele sunt: 1. Una sesiune parohială; 2. Un intravilan parohial; 3. Birul preoțesc legal; 4. Stolele legali; din cari alegândul capelan va beneficia jumătate, dar totodată va achită toate dările de după beneficiul său.

Alegândul capelan va prevedea fără ori ce remunerație catehizarea la școlile noastre din loc.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți se recere testimoniu de 8 clase gimnaziale cu maturitate și atestat de cvalificațiune pentru parohii de clasa primă.

Recursele ajustate cu documentele necesare și adresate comitetului parohial din Nădab, se vor subșterne oficiului protopopesc al Chișineului în Nădab, având recurenții a se prezenta în cutare duminică ori sârbătoare în s. biserică de aici, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și celea rituale.

Dat în ședința comitetului parohial ort. rom. ținută în Nădab, la 22 aprilie (5 maiu) 1912.

George Crainic
v. președintele com. par.

Laurențiu Toader
notarul com. par.

În conțelegere cu mine: *George Turic* paroh în Otlaca,
delegat consistorial.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pentru zidirea din nou a cancelăriei oficiului protopopesc din **Vilagos** (Șiria) prin aceasta se publică licitațiune minuendă pe ziua de **9 iunie sf. n. 1912** 3 ore p. m. care se va ține în localitatea oficiului ppesc din Șiria, unde afară de licitațiunea minuendă verbală și după terminarea aceleia, imediat se vor desface și eventualele oferte închise. Atât reflectanții cari vor lua parte la licitația verbală cât și cei cu oferte închise au a depune la oficiul ppopesc din Vilagos respective a adnexă la ofert, vadiu de 10% dela prețul de exclamare de: 4466 cor. 58 fil.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitațiune, se pot vedea la oficiul ppopescu din Șiria în oarele officioase.

Pentru studierea actelor de mai sus ori participarea la licitațiune, licitanții nu-și pot formula nici un drept la diurnă sau spese de călătorie.

Vilagos (Șiria) la 8/21 Maiu 1912.

Mihail Lucuța,
ppop. rom. ort.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunei Venerabilului Consistor dto 5/18 mai 1912 Nr. 2745/1912 prin aceasta se escrie concurs de licitațiune minuendă pentru darea în întreprindere a adaptării renovării s. biserici din **Moșnița** (protoprezbiteratul Timișorii) cu termen pe ziua de **22 mai (4 lunie) 1912** la 8 ore a. m., în școala confesională din loc.

Prețul de exclamare este 26317 coroane 97 fil. Reflectanții vor avea să depună vadiu înainte de începerea licitațiunei 10% din prețul de exclamare, în bani gata ori în hârtii de valoare ce se primesc și la întreprinderile statului. Pentru participare nu poate nici un reflectant să formuleze vre-o pretenziune față de comuna bisericăscă.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot lua în privire de cătră reflectanți la oficiul parohial din Moșnița în orele de oficiu.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da lucrările în întreprindere fără privire la rezultatul licitațiunei acelu reflectant în care are mai multă garanță materială și morală.

Moșnița, 11/24 maiu 1912.

Comitetul parohial.

Cu consenzul protoprezbiterului: *Dr. Traian Puticiu.*

—□—

1—2

În urma ordinului Ven. Consistor, gr. or. român din Arad Nr. 2976/911 prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru darea în întreprindere a lucrărilor de sculptură și de pictură artistică în internul bisericii nouă din **Timișoara-Fabric**, ce se va ține în școala de băieți din Fabric la **21 maiu** (3 iunie) a. c. la 3 ore p. m.

1. Prețul de exclamare: la lucrările de sculptură 12.559 cor. — la lucrările de pictură artistică 14000 coroane.

2. Reflectanții au se depună înainte de începerea licitațiunei vadiu de 5% din prețul de exclamare în în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

3. Planurile, preliminarile precum și condițiunile pentru licitațiunea minuendă se pot vedea la oficiul parohial din loc.

4. Pentru participarea la licitațiune sau pentru vederea celor de sub punctul 3. reflectanții nu pot să-și formeze nici un drept de diurnă sau spese de călătorie.

5. Comuna bisericăscă i-și rezervă dreptul a da în întreprindere lucrările, acelu reflectant, în care va avea mai multă încredere, fără privire la rezultatul licitațiunei.

Timișoara-Fabric la 12/25 maiu 1912.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Dr. Traian Putici* ppbiter.

—□—

1—2